

Lehetőséget adni a véletlennek

Beszélgetés Kucsora Mártával

JANKÓ JUDIT

Utolérhetetlenül hangulatos helyszínen, egy angyalföldi ipari csarnokban kialakított csoportos műteremben találkoztunk Kucsora Mártával azért, hogy róla és a művészetéről beszéljünk. Annyira belefeledkeztem abba a közösségi érzésbe, ami ott fogadott – főleg a karantén után –, hogy nem tudtuk mással kezdeni a beszélgetést, mint az Art Factory történetével.

Nagyon inspiráló a közeg, teljesen elvarázsolódtam tőle, de hogyan tudsz dolgozni ebben a nyüzsgésben? Ráadásul a műtermed központi helyen van, a tér kellős közepén.

KUCSORA MÁRTA: Nem mindig ilyen, mint amit most tapasztalsz. Reggel lefut a közös kávézás, aztán ki-ki bemeleg a maga kuckójába, és minden feltétel adott az alkotáshoz. Gyakran előfordul velem intenzív munkafázisokban, határidőhöz közeledve, hogy késő estig, éjszakáig maradok, s ahogy mindenki hazament, belemerülök a folyamatba. Akkor meg az a jó, hogy senki nincs itt már rajtam kívül, tér van és időtlen nyugalom. A képeim száradási időn belül készülnek, rendkívül frusztráló, ha valami miatt félbe kell hagynom őket, azt szeretem, ha szabaddá tudom tenni magam két-három napra, amikor csak az alkotásra koncentrálnak.

Az Art Factory alapítói,
**KUCSORA MÁRTA, SZÁSZ SÁNDOR,
JUHÁSZ DÓRA**

Az Art Factoryt hárman jegyzték alapítóként (Szász Sándor és Juhász Dóra a társad) – mi itt a te szerepköröd?

KM: Amolyan csendes menedzser vagyok – fogalmazzunk így. Közösen állítjuk össze a programot, s a döntések után végeláthatatlan ügyintézés kezdődik. 2013-ban találtuk ki a rezidenciaprogramunkat, ez lett a szerelemgyerekkünk. Csak halkán mondom itt, hogy idén először, a koronavírus miatt, elmarad a teljes programunk,

mindent eltoltunk egy évvel, ami az első sokk után erős megkönnyebbülést hozott. Egyszer csak leesett, hogy most lehet dolgozni, alkotóidőt nyertünk. Ki is használtam rendesen, nekem a karantén nagyon termékeny időszakká vált, nézz körül, ezt a sok képet mind most festettem, különben már nyakig benne lennénk a rezidenciaprogramban. A szerelemrésze pedig az, hogy olyan neveket hívunk meg, akikre nagyon kíváncsiak vagyunk, és akik a kortárs

KUCSORA MÁRTA

nemzetközi színtéren magasan jegyzett, elismert alkotók. Ilyen volt Andy Denzler, Caroline Walker, John Chiara, Liz Nielsen, Christopher Orr, Sayre Gomez, Max Frintrop, Liliane Tomasko, a Crocodile Power-művészduó. Nagy ajándék a velük töltött minőségi idő, és hogy látjuk őket dolgozni. Megfordítottuk a rezidencia megszokott irányát, nem mi megyünk el, hanem idehívjuk a világot. Mindannyian családos emberek vagyunk, ez sokkal élhetőbb nekünk is, és nem kell lemondani a nemzetközi kapcsolatépítésről sem. Kilenc műtermünk van itt az Art Factory csarnokában, professzionális művészlétet viszünk. Az Art Factory élete nem az értékesítésről szól, ez egy nonprofit kezdeményezés.

Hogyan választjátok ki, hogy kiket hívtok meg?

KM: Összeülünk és eldöntjük, ki az, aki valamiért most érdekes közülünk valakinek. Nem az a szempont, hogy hozzánk hasonló művészeti projektet csináljon. Fogadtunk festők mellett fotó- és videóművészt, konceptuális és installáló művészt. Aki az elfoglaltságai, az élete sűrűsége miatt mond nemet, annak be szoktuk dobni, jöhet később is; előfordult, hogy valaki csak két évvel az

eredeti meghívás időpontja után érkezett meg, de akkor is örültünk neki. Andy Denzler például, akit most az Opera Galéria képvisel, s Gerhard Richterrel, Georg Baselitz-cel állított ki csoportos kiállításokon, nagy hatást tett ránk. Bejött a reptérről a műterembe, megittunk pár kávét, majd berendezkedett, és még aznap délután elkezdett dolgozni. Olyan dinamikája, pozitív hozzáállása volt a munkához, hogy csak néztünk. Általános tapasztalat és fantasztikus élmény közelről látni, hogy a jegyzett művészek sikerei mögött milyen komoly meló van. Mindegyikük rendkívül szorgalmas, és komolyan veszi, amit csinál.

Fordulópont volt számodra egy amerikai ösztöndíj. Nem játszottál el a gondolattal, hogy kint maradsz?

KM: A képzős diploma után beleestem én is egy iszonyatos nagy gödörbe, mert nem az egyetemen dől el, van-e keresnivalód a pályán, hanem amikor befejezed, és szembetalálkozol a nagy úrral. Ehhez a próbatételhez nem kapsz fogódzókat a tanulmányaid során, a pályán maradás módját neked kell egyedül megtalálnod. A legnagyobb küzdelmek láthatatlanok. Az eszelős hit, a lankadatlan kintartás és a megingathatatlan önbizalom alapkövetelmények. Akkor is csinálni kell, ha évekig nincs visszajelzés. A gödörből az hozott ki, amikor elnyertem egy egyéves ösztöndíjat

az Egyesült Államokba. Az, amit a Montclair State University mesterképzésén láttam szemléletmódban, hozzáállásban, sorsfordító volt. Manhattanben laktam, napi szinten lógtam Chelsea galériás negyedében, és néztem, hogy mi történik. Az egyetemi program részeként minden héten meghívtak három művészeti szakembert (kurátort, művészettörténészt, galériást, művészt) előadásokat, beszélgetéseket tartani, jártunk műteremlátogatásokra és az intézményekbe. Nagyon sokat tanultam Amerikában a művész szerepéről, az interakciók fontosságáról, hozzáállásról, tudatosságáról, önérvényesítésről, s ezeket tudom kamatoztatni. Beleláttam egy professzionalista működésbe: hogyan néz ki egy sajtóanyag, miként reklámoznak egy kiállítást, hogyan zajlik egy megnyitó, és azon hogyan viselkedik a művész, milyen sztorikat tesz a képei mögé, milyen viszonyban áll a galériásával, mit nyilatkozik, mit tesz bele ő a karrierjébe. Ottani tapasztalataim előre vetítették mindazt, ami 15 évvel később mára itthon is kialakult. A budapesti galériavilág párhuzamosan nőtt fel a pályámmal,

Art Factory

és könnyebben alkalmazkodtam így, hogy egy időutazáson láttam előre, mi az, ami felé tartunk.

Visszajöttél Amerikából, s szinte azonnal elindult az Art Factory.

KM: 2006-ban laktuk be a Váci úti valamikori Láng turbinagyár egyik 900 négyzetméteres csarnokát. Adottságai, a hatalmas tér mindannyiunkat inspirált, elkezdtünk hatalmas méretekben dolgozni, és többünknek elindult egy nagyon sikeres alkotói periódus.

Nekem ekkor kezdődött a természet inspirálta festmények sora, sokáig a víz volt a meghatározó témám – vízesések, gejzírek. Sokat jártam akkoriban túrázni, kerestem a természetben a témát, és fotóztam. Az érdekelt, hogyan tudom a vizes felületeket és a víz dinamikus mozgását anyagban visszaadni, a festékekkel eljátszani, megismételni a természetben zajló folyamatokat. El is neveztem ezt a szemléletmódot folyamatfestészetnek. Elengedtem az ecsetet, azóta sem dolgozom vele, hanem egyfajta szabad technikával. Viszont évekig nem engedtem el az ábrázolást, a

kép végeredménye egy vízesés vagy egy hullám akart lenni. Nyilván nem klasszikus tájképben gondolkodtam, hanem szabad anyaghasználattal próbáltam visszaadni egy vizes jelenséget, jellegzetes részletet vagy egy megragadott pillanatot, ami tükrözi a dinamikát. Ebben lubickoltam 2012–13-ig, amikor eldöntöttem, nem kell több motívum, vizuális skicc, fotó, és határozottabb lépést tettem az absztrakció irányába. Ezzel egy időben kezdett Maklár Kálmán is felfigyelni a munkámra. Szemben a korábbi időszakokkal, amikor két síkon zajlott a dolog – és sokat fotóztam a természetben –, most minden benn a műteremben zajlik, a természetben zajló kinti kutatómunka fázisa kiesik. Ezzel párhuzamosan olajról akrilra és vizes bázisú festékekre váltottam – ezek alapvetően másképp működnek, mint az olajfesték –, és behoztam a szórópisztolyt mint új eszközt. Újra kellett tanulni technikailag az egészet, mintha egy új hangszert vennék a kezembe. Meg kellett tanulni, hogyan működik az anyag, kalkulálni, érteni a viselkedését, megspórolhatatlanok voltak az anyagkísérletek.

Hogyan dolgozol most, mi foglalkoztat aktuálisan?

KM: Három éve kezdtünk el együttműködni Maklár Kálmánnal, év végére tervezzük a következő kiállítást, addigra várhatóan kész lesz a könyv is a munkáimról, amivel

sokat foglalkoztunk most a karantén idején. Egy galériással való közös munka alapja a kölcsönös bizalom, szerencsére Kálmánnal ez maradéktalan. A legjobb dolog, ami történhetett velem, hogy megkeresett, amikor eldöntötte, hogy hazai kortárs művészekkel bővíti a művészkörét. Jó helyen vagyok nála. Rögtön az első közös ügyünk az volt, hogy kiállított a londoni Masterpiece vásáron, ami ugyanolyan vegyes profilú (antik, modern és kortárs műveket egyaránt felvonultató), mint a brüsszeli BRAFA, a következő helyszín, ahova elvitt. A következő évben az Art Paris-n is kiállított. Szóval egyből bedobott a mélyvízbe a nemzetközi szintéren, s ezzel párhuzamosan, 2018 októberében volt nála Budapesten az első önálló kiállításom. Szerencsére mindkét helyszínen visszaigazolódott a döntése, én pedig úgy éreztem, egy felsőbb ligába kerültem.

Beleillessz a KMFA vonalába, sok hasonlóságot látok technikában, szellemiségben például Reigl Judit munkásságával.

KM: Valószínűleg Kálmán is meglátott valamit a munkáimban, ami ugyan új és friss, de emlékezteti őt a modern művészeire. Én leginkább François Fiedler esetében érzek technikai hasonlóságot.

A tavalyi, Múcsarnokban rendezett nagy kiállításán jöttem rá, hogy Fiedler technikailag nagyon hasonlít ahhoz, amit én csinálok, noha az anyag például egész más, de az alsó rétegek nálam is előbukkannak a felsőkben, és nem elegyednek a különböző komponensű festékrétegek. Amit én csinálok, az évek óta tartó folyamatos műtermi kísérletezés eredménye, és sokszor az inspiráció maga a munkafolyamat. Reigl Judit visszakapar a rétegekben, én visszamosok, de kétségtelen, a filozófiában, dinamikában ezek rokon megoldások.

Mit jelent számodra a véletlen? Munkáidban (és a természetben) a véletlennek vagy a tudatosságnak van nagyobb szerepe?

KM: Szerintem az élet ilyen: véletlenek sora. Egyik találkozás, egyik történet sincs előre megírva. Van egy csomó láthatatlan komponense az életünknek, ami nem kiszámítható, s ha valaki úgy tudatos, hogy a kontrollra teszi a hangsúlyt, akkor szinte biztos, hogy elrontja. Így van ez nálam a festészetben is. A nyitottság ebben a fajta alkotófolyamatban nagyon lényeges elem: élni azokkal a véletlenekkel, melyek a tervezett folyamatok mellett felbukkannak. A tudatosság is szükséges, minden képnek úgy állok neki, hogy meghatározom a célt, de az, hogy hányszor fogok megtorpanni, újra nekifutni, az kiszámíthatatlan. Az odavezető út összes részletét nem lehet előre megtervezni, lehetőséget kell adni a véletlennek. Elengedhetetlen a jelenlét megteremtése, minden pillanatban döntéseket hozok egy organikus folyamatban. Nekem ez az absztrakció, ez a megfoghatatlanság.

Kiállítási enteriőr, *Imprints*, 2018, Kálmán Maklár Fine Arts

Art Factory